

ДИФЕРЕНЦІАЛЬНИЙ ПІДХІД У ДОСЛІДЖЕННІ ПРОФЕСІЙНОГО САМОЗДІЙСНЕННЯ ОСОБИСТОСТІ

МАТЕРІАЛИ

Всеукраїнської науково-практичної конференції
(24-25 березня 2022 р., м. Одеса, Україна)

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Державний заклад
ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ імені К. Д. УШИНСЬКОГО (м. Одеса)

КАФЕДРА ЗАГАЛЬНОЇ ТА ДИФЕРЕНЦІАЛЬНОЇ
ПСИХОЛОГІЇ СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНОГО
ФАКУЛЬТЕТУ

ДИФЕРЕНЦІАЛЬНИЙ ПІДХІД У ДОСЛІДЖЕННІ ПРОФЕСІЙНОГО САМОЗДІЙСНЕННЯ ОСОБИСТОСТІ

МАТЕРІАЛИ

Всеукраїнської науково-практичної конференції
24-25 березня 2022 року

Одеса
ФОП Бєлий А.Є
2022

УДК: 159.331+922

МОТИВАЦІЯ ЯК ЧИННИК ПСИХОЛОГІЧНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ ОСОБИСТОСТІ

Водолазська О. О.

*кандидат психологічних наук, доцент
кафедри загальної та диференціальної психології,
Університет Ушинського*

Сорокіна М. І.

*здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти,
Університет Ушинського*

Анотація. У даному повідомленні наведено результати теоретико-емпіричного дослідження мотивації, як чинника психологічного благополуччя особистості. Для діагностики використано методики: «Діагностика мотиваційної структури особистості» - автор В. Е. Мільман; методика «Шкала психологічного благополуччя» - автор К.Ріфф. Встановлено ряд відмінностей в характеристиці психологічного благополуччя осіб з високим і низьким рівнем мотивації, що певною мірою впливає на стабілізацію єдності структурних компонентів особистості.

Ключові слова: психологічне благополуччя, мотивація, особистість, чинники, мотиваційна структура.

Актуальність. Специфіка сучасного життя людей в Україні визначається складними умовами існування, що спонукає особистість до необхідності пошуку подальших умов гармонійного розвитку. Розуміння людини як активного, свідомого суб'єкта усіх видів власної життєдіяльності викликає здатність поєднувати в собі впливи зовнішніх та внутрішніх чинників, тобто суспільного та індивідуального. Провідні мотиви кожного дають можливість цілеспрямовано регулювати взаємодію різних впливів, досягаючи бажаних і суттєвих позитивних змін як у собі, так і в навколишній соціальній дійсності. Визначення належного рівня розвитку мотиваційних процесів є для людини особливою цінністю, оскільки дозволяє їй виявляти певну активність, підтримувати на дієвому рівні свій психічний потенціал, збагачувати своє психологічне благополуччя.

В даний час мотивація як психічне явище трактується по-різному: як сукупність факторів, що підтримують і спрямовують поведінку (Л. Д. Бевзенко, Г. А. Дмитренко); як сукупність мотивів (Р. Р. Бирбих); як спонука, що викликає активність організму (М. Г. Чобітько). Крім того, мотивація розглядається як процес психічної регуляції конкретної діяльності, як процес дії мотиву і як механізм, що визначає здійснення конкретних форм діяльності (А. Г. Бугрименко, Р. А. Пилоян, В. П. Сладкевич).

З огляду на складність, неоднозначність, нелінійність, багатоплановість даного феномену, мотивація визначається як прагнення до психологічного благополуччя. Визначення чинників внутрішньої рівноваги особистості сприяє її адекватній самооцінці та самореалізації. Це є, на наш погляд, важливою умовою ефективності та успішності становлення та подальшого розвитку особистості.

Психологічне благополуччя особистості стає все більш актуальним феноменом у сучасній психологічній науці й практиці. Дослідження психологічного благополуччя представлені у працях таких науковців, як А. Аргайл, Р. Вінховен, А. Вотермен, Е. Дісі, Е. Кологривова, А. Кронік, М. Норман, О. Осадько, Р. Раян, К. Ріфф, П. Фесенко та ін. Психологи розглядають дане поняття як багатокомпонентний феномен, що характеризує ступінь позитивного функціонування особистості, реалізації спектру її мотивів та потенціалу, який симптоматично визначається за допомогою переважання позитивних емоцій, суб'єктивного відчуття гармонії особистості, щастя, задоволеності життям і власними досягненнями.

Незважаючи на досить вагомий внесок учених у розширення знань з проблем мотивації та психологічного благополуччя, особливості мотивації як чинника психологічного благополуччя особистості, розкрито недостатньо.

Метою даного повідомлення є викладення результатів теоретичного вивчення та емпіричного дослідження мотивації як чинника психологічного благополуччя особистості.

Емпіричне дослідження було проведене за допомогою наступного методичного інструментарію: методика «Діагностика мотиваційної структури особистості» - автор

В. Е. Мільман; методика «Шкала психологічного благополуччя» - автор К. Ріфф.

Вибірку дослідження склали слухачі відділення перепідготовки кадрів за спеціальністю 053 «Психологія» Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського». В дослідженні приймали участь 34 особи у віці від 25 до 57 років.

Отримані кореляційні дані стали засадою подальшого дослідження за допомогою якісного аналізу. Метод «асів» дозволив виокремити дві групи досліджуваних, що розрізняються за рівнем мотивації: М+ (n=12) – групу досліджуваних з максимально високими значеннями загального показника мотивації; М- (n=9) – групу представників вибірки з максимально низькими значеннями зазначеного показника. В цих групах за використанням методу «профілів» досліджувались психологічні особливості психологічного благополуччя обстежених з різним рівнем мотивації. Зазначений феномен було розглянуто у системі наступних показників: ПВ – позитивні відносини з оточуючими; Ав – автономія; УС – управління середовищем; ОЗ – особистісне зростання; ЦЖ – цілі життя; Спр – самоприйняття; Баф – баланс афекту; ОЖ – осмисленість життя; ЛВС – людина як відкрита система; ЗПБ – загальний показник психологічного благополуччя.

Отримані профілі специфіки психологічного благополуччя у представників виокремлених груп наочно представлено на графіку (рис. 1). Візуальний аналіз профілів показав, що кожен з них має свою конфігурацію та особливості розташування відносно середньої лінії ряду (50-й процентиль). Нас цікавлять ті показники психологічного благополуччя, які займають протилежні позиції на графіку та відповідно відображають розбіжності рівнів вираженості та комбінації в порівнювальних вибірках.

Найбільші розбіжності виявлено між показниками Баф (баланс афекта) і ЗПБ (загальний показник благополуччя), що говорить про протилежність рівня самооцінки представників визначених груп, різний рівень умінь підтримки стосунків з оточуючими людьми, умінь долати життєві перепони, засвоєння нових навичок, виявлення задоволеністю особистим життям представниками груп осіб з високим (М+ –

мах) та низьким (М- – min) рівнями мотивації.

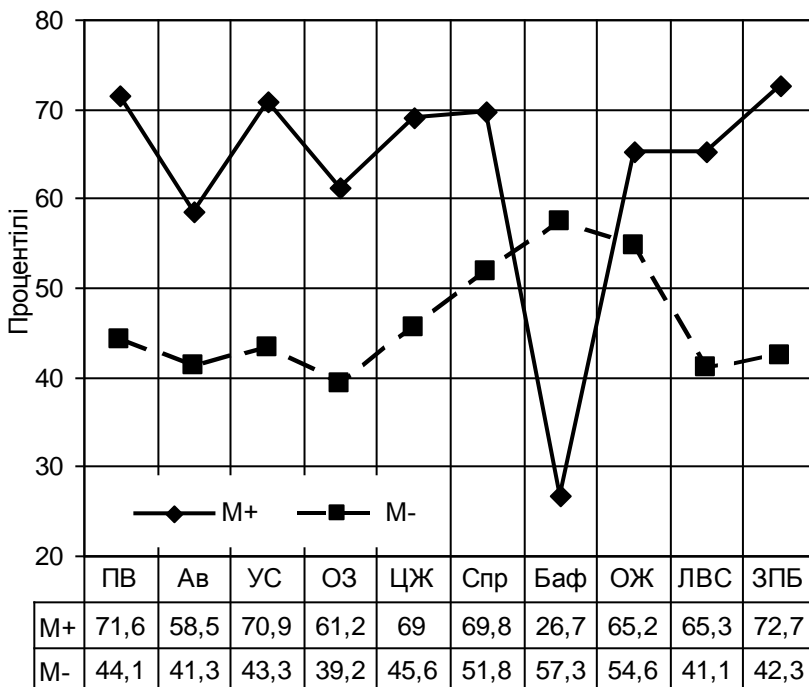

Рис. 1. Профілі психологічного благополуччя груп осіб з різним рівнем мотивації.

В кожному профілі ми виділили ті показники, які найбільшою мірою відхиляються від середньої лінії (50 процентилів) як в бік високих значень (вище середньої лінії ряду), так і в бік низьких значень (нижче середньої лінії ряду). Саме таке їх групування дало можливість встановити розбіжності та описати особливості психологічного благополуччя осіб з різним рівнем мотивації.

Профіль групи осіб з високим рівнем мотивації (М+мах) розташований у площині вище за середню лінію ряду. Високі значення показників свідчать про наявність близьких, приємних, довірливих відносин з людьми, які оточують представників даної групи, про бажання проявляти турботу про інших людей, про здібності до емпатії (ПВ); відчуття упевненості і компетентності в управлінні повсякденними

справами, здатність ефективно використовувати різні життєві обставини, уміння самому обирати і створювати умови, що задовольняють особистісні потреби і цінності (УС). Цим досліджуваним притаманне відчуття осмисленості сьогодення і минулого (ЦЖ). За отриманими показниками дані особи визнають та схвалюють себе, своє «Я», свою поведінку. Сьогодення та минуле сприймаються осмислено, при цьому в оцінюванні себе присутня цілеспрямованість (ОЖ), мотивація на досягнення, висока здатність засвоювати нову інформацію, відкритість новому досвіду, безпосередність і природність переживань (ЛВС). Отже, впевненість у собі і власних силах, почуття особистого благополуччя зумовлюється компетентністю в управлінні повсякденними справами та загальною задоволеністю власним життям.

Профіль групи осіб з низьким рівнем мотивації (М- min) характеризується орієнтацією на думку інших людей, опорою на їх точку зору, нездатністю протистояти соціальному тиску в думках і вчинках (Ав). Їм властиве відчуття нездатності засвоювати нові навички (ОЗ); нездатність інтегрувати окремі аспекти свого життєвого досвіду, формувати цілісне, достатньо реалістичне сприйняття різних аспектів життя (ЛВС). Але при цьому представники даної групи поважно ставляться до себе, позитивно оцінюють своє минуле (Спр). Негативна самооцінка респондентів, незадоволеність обставинами свого життя, відчуття власної нікчемності і безсилля, недостатня здатність підтримки позитивних відносин з оточуючими, невіра у власні сили, недооцінка особистих умінь подолання життєвих перешкод, засвоєння нових умінь та навичок (Баф) пов'язані з наявністю життєвих цілей і присутністю розуміння сенсу життя (ОЖ). Визначені характеристики свідчать про суб'єктивне самовідчуття низького рівня цілісності та осмисленості людиною свого буття, особистісного зростання, відсутність задоволення від досягнення значимих цілей, підтримки та реалізації життєвих потреб, що є необхідними складовими психологічного благополуччя особистості.

Таким чином, за результатами якісного аналізу встановлено відмінності специфіки психологічного благополуччя представників груп з максимально високими та максимально низькими значеннями загального показника

мотивації, складено описову характеристику психологічного благополуччя представників вибірки з різним рівнем мотивації, що підтвердило наше припущення про мотивацію як чинник психологічного благополуччя особистості.

Література

1. *Боришевський М. Й. Дорога до себе: Від основ суб'єктності до вершин духовності : [монографія]. Київ : Академвидав, 2010. 416 с.*
2. *Маслоу А. Мотивация и личность / 3-е изд. СПб. : Питер, 2012. 352 с.*
3. *Санникова О. П. Феноменология личности: Избранные психологические труды. Одесса : СМІЛ, 2003. 256 с.*
4. *Сердюк Л. З. Особистісна самореалізація та психологічне благополуччя як основні стратегічні лінії мотивації учіння студентів ВНЗ. Науковий вісник Чернівецького університету. Педагогіка та психологія. 2014. Вип. 687. С. 151-159.*
5. *Хекхаузен Х. Мотивация и деятельность. Том 1. М., 1986. 408 с.*

УДК: 159.9

СОЦІАЛЬНА АДАПТИВНІСТЬ ВПЕВНЕНИХ І НЕВПЕВНЕНИХ ОСІБ: ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА

Саннікова О. П.

*доктор психологічних наук, професор,
завідувач кафедри загальної та диференціальної психології,
Університет Ушинського*

Пружина М. О.

*здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти,
Університет Ушинського*

У цьому повідомленні розглядається поняття впевненості і невпевненості в собі як комплексної характеристики в контексті адаптивних можливостей особистості.

Мета статті: презентувати результати емпіричного пошуку індивідуально-психологічних характеристик адаптивності осіб з різним розвитком впевненості в собі.

Проблему впевненості в собі, довіри до себе і до своїх